

Турило Анатолій Михайлович,
д.е.н., професор, завідувач кафедри економічного аналізу і фінансів
Криворізького технічного університету;

Зінченко Олена Антонівна,
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу і фінансів
Криворізького технічного університету;

Вчєрашня Інна Сергіївна,
аспірант Криворізького технічного університету

ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЮ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА» І «РИНКОВА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

У статті визначено сутність понять «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства». Досліджено погляди науковців на розуміння цих категорій. Запропоновано критерій розмежування категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства».

Ключові слова: підприємство, економічна категорія, ринкова активність, ділова активність, критерій розмежування.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах трансформації економіки України, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль ділової і ринкової активності підприємства в питаннях забезпечення необхідного рівня його конкурентоспроможності.

Терміни «ринкова активність підприємства» і «ділова активність підприємства» почали використовуватися у вітчизняній економічній літературі порівняно недавно, з переходом економіки країни до ринкових відносин, і отримали дуже широке використання.

Ділова активність та ринкова активність підприємства є достатньо широкими поняттями і поєднують у собі багато аспектів його діяльності.

Однак актуальність і багатоаспектність цих категорій вимагають подальшого їх дослідження за різними аспектами з метою їх уточнення і розвитку. Одним із таких аспектів, на наш погляд, є питання, які пов'язане з більш ґрунтовним розмежуванням категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ділової і ринкової активності підприємства розглядаються у працях багатьох вчених – економістів, зокрема таких, як Брейлі Р., Майєрс С. [1], Ван Хорн Дж. К [3]., Бріґхем Ю.А [2]., Ковальов В.В. [9, 10], Савицька Г.В. [16], Поддєрьогін А.М. [14], Покропівний С.Ф. [15], Білик М.Д. [17], Івахненко В.М. [8], Ізмайлова К.В. [7], Коваленко Л.О. [11], Котенок Г.М. [12], Мец В.О. [13], Цал-Цалко Ю.С. [18], Шєремет О.О. [19], Гридчин М.В. [5], Заїкіна О.О. [6], Гарасюк О.А. [4], Якуба М.М. [20] та інші.

Не вирішені раніше питання, що є частиною загальної проблеми. З огляду на вищевикладене невирішеним залишається питання виділення критерію розмежування категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства».

Мета і завдання статті. Головною метою цього дослідження є визначення критерію розмежування категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність

підприємства».

Основний матеріал. В економічній літературі широко використовуються такі поняття, як «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства». Однак автори не дають чіткого розмежування цих категорій [1, 2, 3 та ін]. Це призводить до того, що ряд авторів, даючи визначення категорії «ділова активність підприємства», фактично трактують її як категорію «ринкова активність підприємства» [6, 9, 10, 11, 19 та ін]. Інші автори певною мірою змішують ділову і ринкову активність підприємства у своїх визначеннях [4, 13 та ін]. У табл. 1 нами подані окремі трактування ділової активності підприємства.

Таблиця 1 – Визначення, що характеризують сутність ділової активності підприємства

Л.О.Коваленко., Л.М.Ремньова [11, с.382]	Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства, а тому визначається системою таких критеріїв, як місце підприємства на ринку конкретних товарів, географія ділових відносин, репутація підприємства як партнера, активність інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність	Трактування ділової активності підприємства як ринкової активності підприємства
Заїкіна О.О. [6, с.144-148] Ковальов В.В. [9, с. 106 – 107, 10, с. 351 – 355]	Ділова активність є важливою ринково-орієнтованою категорією. У широкому розумінні означає весь спектр зусиль, спрямованих на просування підприємства на ринках продукції, праці, капіталу. У вузькому – означає його виробничу та комерційну діяльність, успішність вкладених зусиль, ресурсів, ефективність менеджменту	
Шеремет О.О. [19, с. 110-116]	Увесь комплекс зусиль, що спрямовує підприємство на ринках продукції, праці, капіталу	
Меєц В.О. [13, с. 210-216]	Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок продукції, праці, капіталу, а при аналізі фінансово – господарської діяльності цей термін застосовується для характеристики поточної виробничої і комерційної діяльності	Змішування в певних межах понять «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства»
Гарасюк О.А., Ігнатенко М.Ю. [4, с. 63]	Ділова активність підприємства оцінюється сукупністю кількісних і якісних параметрів, серед яких зростання економічного потенціалу підприємств, обсяги поставок на експорт, імідж підприємства, його соціальна і природоохоронна активність	

Аналіз поданих у таблиці визначень свідчить про те, що різні автори трактують достатньо неоднозначно термін «ділова активність підприємства» і в окремих випадках характеризують її значною мірою як «ринкову активність підприємства», оскільки використовують для характеристики такі ознаки і показники, що відображають безпосередньо позицію підприємства на ринку, тощо. У той час як ділова активність підприємства, на наш погляд, більш пов'язана з внутрішніми аспектами економічної діяльності підприємства.

Таке змішування понять «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства» за їх сутність і показниками суттєво ускладнює об'єктивність економічної оцінки підприємств, не дозволяє робити чіткі акценти з досліджуваних категорій, а отже, робити правильні управлінські рішення у сфері ділової активності підприємства і ринкової активності підприємства. Тому вважаємо, що потрібно дати чітке розмежування категорій «ділова активність» і «ринкова активність» підприємства.

Щодо ринкової активності підприємства, то в економічній літературі визначень з неї

значно менше, хоча показники ринкової активності підприємства використовуються в багатьох економічних джерелах[1,10,12,20 та ін].

У табл. 2 подані деякі визначення категорії «ринкова активність підприємства».

Таблиця 2 – Визначення, що характеризують сутність ринкової активності підприємства

Ковальов В.В. [10, с. 357-358]	Ринкова активність підприємства має різні інтерпретації. З позиції компанії, що котирує свої цінні папери на біржі, вона означає сукупність заходів, які сприяють стабільному її положенню на ринку капіталу. З позиції інших компаній ринкова активність означає контроль за динамікою ринку капіталу, головна мета якої – виявлення загальноекономічних та галузевих тенденцій, оцінку положення головних конкурентів і (або) компаній, які визначають «погоду» в конкретному секторі виробництва товарів і послуг, формування ефективності інвестиційного портфеля
Брейлі Р., Майєрс С. [1, с. 965], Якуба М.М. [20, с. 43]	Ринкова активність підприємства формує імідж про нього у спо-живачів і конкурентів, визначає становище підприємства на ринку цінних паперів та супроводжується зростанням суми дивідендів
Котенок Г.М. [12,с.205].	Ринкова активність підприємства – це думка про підприємства на ринку та ринкове сприйняття ступеня його ризику

Подані в табл. 2 визначення різних авторів показують, що ринкова активність підприємства характеризує підприємство на ринку та його імідж для споживачів та конкурентів.

Аналізуючи й узагальнюючи викладений вище матеріал, вважаємо, що до показників ділової активності підприємства потрібно відносити ті з них, які характеризують внутрішні зміни і внутрішній стан підприємства (коефіцієнти оборотності, показники ресурсовіддачі, показники, що характеризують витрати, показники, що характеризують результати, та інші). У свою чергу, показники ринкової активності потрібно визначати з позиції місця підприємства на зовнішньому ринку (ціна акції, питома вага ринку, співвідношення ціни і прибутку на одну акцію та інші).

На наш погляд, ділова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, діє і оцінюється безпосередньо в межах даного підприємства і проявляється через зміну інтенсивності такого виду діяльності у часі.

Ринкова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, діє і оцінюється з позиції його взаємодії із зовнішнім середовищем і проявляється через зміну інтенсивності такого виду діяльності у часі.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок. Таким чином, можна констатувати, що ділова активність підприємства пов'язана з внутрішніми чинниками розвитку підприємства, а ринкова активність підприємства – із зовнішніми. Саме така умова є критерієм розмежування даних економічних категорій за їх змістом. Такий підхід і подані визначення категорій «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства» дозволяють більш обґрунтовано підходити до оцінки економічної діяльності підприємства.

Перспективним, на наш погляд, виглядає дослідження стосовно формування чіткої системи показників для характеристики ділової і ринкової активності підприємства.

Розділ 3 Інноваційний менеджмент

1. Брели Ричард. Принципы корпоративных финансов / Брели Ричард, Майерс Стюарт / пер. с англ. Н. Баршинковой. – М. : ЗАО «Олимп – Бизнес», 2008.-1008 с.
2. Брігхем Ю.А. Финансовый менеджмент: учеб.пособие./ Брегхем Ю.А, Гапенски Л.С. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 429 с.
3. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансамию. – М.: Финансы и статистика. – 2003. – 800 с.
4. Гарасюк О.А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / Гарасюк О.А., Ігнатенко М.Ю. // Вісник КТУ. – 2010. – № 22. – С. 63.
5. Грідчин М.В. Финансовый менеджмент. [3-е узд.стериотип]. – К.: МАУП, 2004. – 160 с.
6. Заїкіна О.О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством // Харчова промисловість. – 2008. – №7. – С.144-148
7. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч.посібн. – [2-ге вид. пер. і допов.] – К. : МАУП. – 2001. – 252 с.
8. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу / В. Іваненко. – К.: КНЕУ, 2000
9. Ковалев В.В. Финансовый анализ. – [2-е изд.перед. и дополн.]. – М. : ФИНАНСЫ И СТАТИСТИКА. – 1998. – 512 с.
10. Ковалев В.В. Финансы. – [2-е изд.перед. и дополн.]. – М.: «Прспект». – 2006. – 640 с.
11. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – 2-ге вид. – Київ : Знання, 2005. – 456 с.
12. Котенок Г.М. Виявлення переваг та недоліків методів оцінки фінансового стану підприємства// Науково-технічний збірник. – 2008. – № 23. – С. 208.
13. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посібник. – К. : КНЕУ, 1999. – 132 с.
14. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств. підр./ А.М. Поддєрьогін. – [3-є вид., пер. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2001. – 460с.
15. Покропивний С.Ф. Экономика предприятия:[2-е изд.пер. и дополн.]. – К.: КНЭУ, 2002.
16. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібн. – Київ : Знання, 2004, – 654 с.
17. Фінансовий аналіз / [М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]; за ред. М.Д. Білика, – К. : КНЕУ, 2005. – 836 с.
18. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посіб. – Київ: ЦУЛ, 2002, – 360 с.
19. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч.посіб. – К. : Кондор, 2005. – 196 с.
20. Якуба М.М. Проблеми оцінки ринкової активності промислових підприємств у сучасних умовах// Науковий вісник. – 2004. – вип. 14.2. – С. 4.

А.М. Турило, Е.А. Зинченко, И.С. Вчерашняя

Определение критерия разграничения категорий «деловая активность предприятия» и «рыночная активность предприятия»

В статье определена сущность понятий «деловая активность предприятия» и «рыночная активность предприятия». Исследовано взгляды научных работников на понимание этих категорий. Предложен критерий разграничения категорий «деловая активность предприятия» и «рыночная активность предприятия».

Ключевые слова: предприятие, экономическая категория, рыночная активность, деловая активность, критерий разграничения.

A.M. Turilo, O.A. Zinchenko, I.S. Ycherashnia

Determination of criterion of differentiating of categories «business activity of enterprise» and «market activity of enterprise»

In the article certainly essence of concepts «business activity of enterprise» and «market activity of enterprise». Investigational looks of research workers to understanding of these categories. The criterion of differentiating of categories is offered «business activity of enterprise» and «market activity of enterprise».

Keywords: enterprise, economic category, market activity, business activity, differentiating criterion.

Отримано 20.10.2010 р.